

26.

Starptautiskais
Garīgās mūzikas
festivāls

18. AUGUSTS | 19.00
RĪGAS SV. PĒTERA BAZNĪCA

KLUSUMA VADMOTĪVS. KRISTA AUDERE

Valsts Akadēmiskais koris LATVIJA
Diriģente KRISTA AUDERE

David LANG

where you go

Solisti:

Soprāni — Natālija Behma, Rūta Olekša, Samanta Bernāte-Dzene

Alti—Oksana Nikitjuka, Ilze Dzenīte, Anda Kuiva

Tenori—Serhijs Zadorožnijs, Matīss Tučs, Valdis Tomsons

Basi—Eduards Vācietis, Eduards Fiskovičs, Ivars Rebhūns

Andris DZENĪTIS

Pianissimo

Māra Salēja dzeja

David LANG

if i am silent

Soprāna solo—Marika Austruma

Nana FORTE

Miserere mei

David LANG

again (after ecclesiastes)

Maija EINFELDE

Lūgšana

Friča Bārdas dzeja

David LANG

solitary

“Šajā programmā apvienoti mūsdienu komponisti, kuru mūzikā ir neizsmejami, eksistenciāli meklējumi pēc patiesuma un cilvēka esības jēgas. Kāpēc mēs, tu un es, šeit uz šīs zemes tā un ne citādi esam, un savā dvēselē nesam gan skaisto un Dievu atstarojošo, gan tumšo un naidu vairojošo...?”

Krista Audere

Deivids LANGS ir viens no slavenās komponistu apvienības *Bang' on' a' Can* dibinātājiem. Tā dzima 1987. gadā, un kopā ar Langu komponistu kopu veidoja vēl divi tā sauktie (post) minimālisti – Džūlija Volfe un Maikls Gordons. Apvienības mūziķi bija pārliecināti, ka neviens cits nedz spēj, nedz arī var atskaņot laikmetīgo mūziku labāk par tās autoriem. Ar laiku *Bang' on' a' Can* no komponistu kopas jeb grupas pārtapa par projektu sēriju un sabiedrisku organizāciju, kas veicināja jaunās mūzikas popularizēšanu, galveno akcentu liekot tieši uz koncertdarbību un vēlmi pārsteigt, aizkustināt, provocēt.

D. Langs ir viens no retajiem komponistiem, kas ieguvis Pulicera prēmiju, – viņš to saņēmis par opusu “Mazās sērkokociņu pārdevējas pasija”, kas tika atzīts par vienu no mūsdienu oriģinālākajiem un aizkustinošākajiem darbiem. Līdzās vairākiem kormūzikas opusiem D. Langa daiļradē atradīsiet arī partitūras izvērtam orķestrim un nelielākam kamersastāvam, skatuves mūziku – kameroperas un muzikālā teātra performances (piem. Operu tūkstoš dziedātājiem, vai Čukstu opera), kompozīcijas solo balsij vai instrumentam, kā arī kino mūziku. Kāds kritiķis par viņu teicis – savulaik Langs bija postminimālisma *enfant' terrible*, bet nu viņš kļuvis par Amerikas kompozīcijas lielmeistaru. 2013. gadā Amerikā vecākais klasiskajai mūzikai veltītais žurnāls *Musical America* atzina D. Langu par gada komponistu.

Visas četras miniatūras, kas iekļautas programmā “Klusuma vadmotīvs”, lai arī radušās atšķirīgos laikos, tomēr tās saista teksta izvēle. Ebreju Bībeli jeb Veco Derību veido trīs izvērtas sadaļas – Tora jeb Likumu grāmatas, Navīm jeb Praviešu grāmatas un Ketuvīm jeb Dzejas un gudrības grāmatas, kurās stāstīts par cilvēku kā emocionālu būtni, akcentējot dzīvību, nāvi, draudzību, drosmi, nožēlu. “Neticami, bet dažās no šīm grāmatām vispār nav pieminēts Dievs, reliģija vai garīgums; drīzāk tajās pasvītrots mūsu nemainīgais cilvēciskums, raksta Deivids Langs, piemetinot, ka caur ciklu – *The Writings*,– ko noslēdz darbs *Again*, viņš centies radīt savu ‘emocionālo katalogu un caur mūziku nonākt pie cilvēcības’, izvēloties universālākās teksta rindas no piecām pamācību grāmatām. Šovakar izskanēs četras no tām.

Kompozīcijas *Where you go* ("Kur Tu ej") pamatā ir Devida Langa sakārtotas rindas no Rutes grāmatas 1. nodaļas Vecajā Derībā, kad Rute atbildot Naomijai solās palikt pie viņas uz visiem laikiem. “ [...] manā atmiņā šī grāmata ir skaists mīlestības, draudzības un uzticības apliecinājums starp cilvēkiem. Es vienmēr aizmirstu, ka šī grāmata lielākoties ir juridisku strīdu virkne par zemes, mantas, sievas vai ģimenes mantojuma dalīšanu. Rutes vienkāršā vēlme sekot savai sirdij iekustina sarežģītu, savstarpēji saistītu pienākumu virkni. Tā lielā mērā raksturo arī manu darbu.” (Deivids Langs). Kompozīcija tapusi 2015. gadā Tenglvudas festivāla 75. jubilejas svinībām.

Kompozīcijas ***Again (after ecclesiastes)*** ("Atkal") pamatā ir Deivida Langa brīvi izvēlētu rindu kopums no Vecās Derības esejas "Salamans Mācītājs". Salamans ir ebreju pravietis (ebreju valodā viņa vārds ir Kohelets), un viņa grāmatu tradicionāli lasa ražas svētku *Sukkot* laikā. Kohelets ir eseja par dzīves mērķi, jēgu un vērtību. No gadalaiku cikliskuma šis stāsts pāriet pie citiem nebeidzamiem cikliem dabā un cilvēka dzīvē, radot neparastu līdzsvaru starp cerību un bezcerību. "Es vēlējos radīt darbu, kas pauž nogurumu no visiem nebeidzamajiem cikliem, koncentrējoties uz to, ka viss atkārtojas atkal un atkal. Un atkal." (Deivids Langs) Šī darba pirmatskaņotāji 2005. gadā bija Ņujorkas vokālais ansamblis *Cerddorion*, tā vadītāja Kristīna Bergere.

Kompozīcijas ***If I am silent*** ("Ja es klusēju", 2019) pamatā ir stāsts no Esteres grāmatas: par skaisto jūdieti Esteri un viņas brālēnu Mordohaju, kuri novērta Persijas ķēniņa Ahasvera pirmā ministra Hamana nodomu apkaut visus jūdus Persijas impērijā. Savas maigās dabas dēļ Estere kļuva par ķēniņieni, savukārt ar pašizliedzīgo rīcību, neatklājot Persijas ķēniņam savu izcelsmi, pasargāja jūdus no drošas bojāejas. Tieši šajā grāmatā stāstīts par ebreju svētkiem *Purīm*, kuru laikā tiek lasīta Esteres grāmata. Darba pasūtītāji ir Pols Hiljērs un viņa vokālā grupa *Theatre of Voices*, sadarbojoties Kārnegija zālei un Nīderlandes kamerkorim.

Kompozīcijas ***solitary*** ("vientuļš") pamatā ir vārsmas no Vecās Derības Raudu grāmatas. "Es vienmēr esmu bijis liels Raudu grāmatas cienītājs – šķiet, ka tā ieskatās dziļi cilvēku vājībās, mūsu dvēseles tumšākajās vietās, un tajā ir ļoti skaidri atklāts sods, ko esam pelnījuši, ka neesam labāki cilvēki. Dažviet Bībeles tekstos var atrast daudz maigāk izteiktu pamudinājums censties rīkoties labāk, bet Raudu grāmata ir robusta, stingra. Es gribēju tuvāk aplūkot, cik ļoti cietsirdīga tā ir, tāpēc izveidoju savu tekstu, sastādot sarakstu ar visām šausmīgajām lietām, kas ar mums notiks, ja mēs sevi nemainīsim, tādā secībā, kādā šīs šausmīgās lietas ir pieminētas oriģināltekstā." (Deivids Langs) Darba pirmatskaņojumu 2016. gadā veicis kamerkoris *Cappella Amsterdam*.

Andris Dzenītis ir viens no talantīgākajiem, daudzpusīgākajiem un starptautiski veiksmīgākajiem savas paaudzes latviešu komponistiem, kura darbi pārstāv teju visus mūzikas žanrus no operas līdz kamermūzikai, iespaidīgām simfoniskām partitūrām, kora un elektroniskajai mūzikai. Kompozīciju apguvis pie Pētera Vaska, vēlāk kā Herdera stipendiāts studējis kompozīciju Vīnes Mūzikas un drāmas augstskolā (1996–1997) pie Kurta Švercika un Latvijas mūzikas akadēmijā pie Pētera Plakida, bet bakalaura un maģistra grādu ieguvis Viļņas mūzikas augstskolā, kur absolvējis Osvalda Balakauska kompozīcijas klasi. Līdzās teju visiem Latvijas profesionālajiem mūzikas kolektīviem A. Dzenīša darbi ir arī starptautiski pazīstamu atskaņotājmākslinieku un orķestru repertuārā, te jāmin *Ensemble Modern*, *Carion*, Silēzijas stīgu kvartets, Berlīnes un Amsterdamas radio simfoniskie orķestri, Beļģijas Nacionālais simfoniskais orķestris un Zārbrikenes- Kaizerslauternas vācu radio simfoniskais orķestris, arī Leipcigas *Gewandhaus*, u.c. Andris Dzenītis aktīvi darbojas arī pedagoģijā, mūzikas kritikā un publicistikā.

Jauktajam korim radītais opuss **Pianissimo** ar Māra Salēja dzeju tapis 2007. gadā kā pasūtījums 10. Starptautiskā Garīgās mūzikas festivāla notikumam. To pirmatskaņojis diriģents Māris Sirmāis.

“... es īsti nesaprotu jaunus kolēģus, kuri deklarē, ka savā mūzikā grib iznīdēt jebkādas latviskās saknes. Es esmu priecīga, ja nacionālās saknes mūzikā ir, un man ir skumji, ja to nav. Vislabāk ir, ja tu zini, kas notiek pasaulē, un tomēr paliec pats,” – saka komponiste un mūzikas pedagoģe **Maija EINFELDE** (1939), kuras muzikālais rokraksts ne tikai spilgti un noteikti ievijies latviešu komponistu kopā, bet arī pārsteidzis starptautiskā Bārlova (ASV) kompozīciju konkursa žūriju (1997). M. Einfelde ir Jāņa Ivanova kompozīcijas klases absolvente – savā mūzikā nosvērti atturīga, nereti sapņaina, dažkārt tieša, skarba un ekspresīva. Lai arī viņa rakstījusi simfoniskajam orķestrim, lielākoties komponiste strādā kameramūzikas un kora mūzikas laukā. M. Einfelde ir Lielās mūzikas balvas ieguvēja, viņa apbalvota ar Latvijas Kultūras ministrijas prēmiju un Autortiesību bezgalības balvu, kā arī komponiste ir Latvijas Zinātņu akadēmijas goda locekle.

“**Lūgšana**” ir otrā dziesma no 2003. gadā komponētā cikla ar latviešiem iemīļotā Friča Bārda dzeju. Bārda bijis viens no tiem dzejniekiem, kas atteicies no reālisma par labu augstākai romantisma un naturālisma sintēzei. Einfelde uz šīm panteistiskajām miniatūrām reagē ar klusu, viengabalainu un intensīvu mūziku, kuras mainīgo modālo harmoniju caurvij hromatismi un nevainojami izsijātas un izsvērtas kora faktūras. Šeit nav acīmredzamas vārdu ilustrācijas, nav atklāta dramatisma, jo, tāpat kā Latvijas ainava, šī mūzika ir gleznota "pelēkā, zaļā, brūnā un saules krāsā".

Slovēņu komponistes **Nanas Fortes** (1981) radītie darbi korim jau guvuši paliekošu vietu Eiropas kormūzikas literatūrā. Viņa ir viena no retajām skaņradēm Slovēnijā, kura jau studiju laikos pievērsusies kordziedāšanas kultūras izpētei, sadarbojoties ar vairākiem kolektīviem un diriģentiem, kā arī plūcot laurus dažādos kormūzikas konkursos. Tikai pēdējos gados Nana Forte vairāk pievērsusies kameramūzikai, orķestra partitūrām un operas žanram, saglabājot dzīvu interesi par jaunāko kormūzikā. Viņa absolvējusi Ļubļanas Mūzikas akadēmiju, vēlāk papildinājusies Drēzdenes Mūzikas augstskolā un Berlīnes Mākslu universitātē.

Nanas Fortes sacerējumi skan koncertos un festivālos visā pasaulē (Austrijā, Itālijā, Ungārijā, Somijā, Lielbritānijā, Spānijā, Beļģijā, Vācijā, Portugālē, Serbijā, Zviedrijā, ASV, Korejā, Singapūrā...), īpaši kormūzikas konkursos un forumos, kā arī dažādās Eiropas klasiskās mūzikas raidstacijās.

2017. gada jūlijā Nanas Fortes skaņdarbs *En ego campana* dubultkorim izskanēja Baltijas jūras festivālā Stokholmā, kur kopā ar Zviedrijas Radio kori tā atskaņojumu vadīja diriģents Peters Deikstra (*Peter Dijkstra*). Iespējams, tieši šeit aizsākās diriģenta un komponistes sadarbība, jo ***Miserere Mei*** ("Apžēlojies par mani", 2022) ar teksta rindām no 51. Psalmā ir Petera Deikstras (*Peter Dijkstra*) un Bavārijas Radio kora veikts pasūtīnājums, kas pirmatskaņojumu piedzīvojis 2023. gada 13. maijā Minhenē.

"Mēs visi baidāmies no nāves, bet mēs visi ceram uz mūžīgo mieru un mūžīgo gaismu, kad mūsu dzīve būs galā."

Nana Forte

David LANG

Where you go (after the book of ruth)

Kur tu ej (pēc Rutes grāmatas)

where you go
where you stay
where you live
where you die
don't make me leave you
don't make me turn away from you
don't make me go
where you go I will go
where you stay I will stay
where you live I will live
where you die I will die
don't make me leave you
I will never leave you
don't make me turn away from you
I will never turn away from you
don't make me go
I will never go

kur tu ej
kur tu paliec
kur tu dzīvo
kur tu mirsti
neliec man tevi pamest
neliec man novērsties tevis
neliec man iet
kur tu ej iešu es
kur tu paliec palikšu es
kur tu dzīvo dzīvošu es
kur tu mirsti miršu es
neliec man tevi pamest
es nepametišu tevi nekad
neliec man novērsties tevis
es nenovērsīšos tevis nekad
neliec man iet
neiešu es nekad

Andris DZENĪTIS

Pianissimo

Māra Salēja dzeja

Dievs, tava atspīda ir viena.
Tu...
Gaiss dūmako pār upes grīdu.

David LANG

if i am silent

If I am silent
I cannot think
that I will be saved
if I am silent
If I am silent
help will come
from somewhere else
but not for me
if I am silent
everything I have
everything I am
everything I know
everything I feel
maybe everything I have I have for such
a time as this

Ja es klusēju
tad nespēju domāt
ka tikšu pestīts
ja es klusēju
ja es klusēju
tad palīdzība steigs
no citurienes
bet ne man
ja klusēju
viss kas man ir
viss kas es esmu
viss ko es zinu
viss ko es jūtu
var būt ka viss kas man ir man būs laikam
kāds ir tagad

Nana FORTE

Miserere mei

Apžēlojies par mani

Teksts no 50. psalma

Miserere mei, Deus: secundum magnam
misericordiam tuam.

Et secundum multitudinem
miserationum tuarum, dele iniquitatem
meam.

Quoniam iniquitatem meam ego
cognosco: et peccatum meum contra
me est semper.

Tibi soli peccavi, et malum coram te feci:
ut justificeris in sermonibus tuis, et
vincas cum judicaris

Ecce enim in iniquitatibus conceptus
sum: et in peccatis concepit me mater
mea.

Apžēlojies par mani, Dievs, Savā
žēlsirdībā,

pēc Savas apžēlošanas daudzuma dzēs
manu netaisnību.

Jo es atzīstu savu netaisnību, un mans
grēks ir vienmēr manā priekšā.

Tev vienam esmu grēkojis, un to, kas ir
ļauts Tavā priekšā, esmu darījis.

Lai Tu parādītos taisnīgs Savā
spriedumā, pareizs Savā tiesā.

Redzi, vainā es esmu dzimis, un grēkā
mani ieņēma mana māte.

Ecce enim veritatem dilexisti:
incerta et occulta sapientiae tuae
manifestasti mihi.
Cor mundum crea in me, Deus: et
spiritum rectum innova in
visceribus meis.
Domine, labia mea aperies: et os
meum annuntiabit laudem tuam.

Lūk, Tu priecājies par sirds
skaidrību, un sirds dziļumos Tu
māci man gudrību.
Radi man šķīstu sirdi, Dievs, un
atjauno manī stingru garu.
Kungs, atver manas lūpas, un
mana mute paudīs Tavu slavu.

David LANG

again (after ecclesiastes)

Atkal (pēc mācītāja)

people come and people go
the earth goes on and on
the sun rises, the sun sets
it rushes to where it rises again
the wind blows round, round and round
it stops, it blows again
all the rivers run to the sea
but the sea is never full
from where the rivers run they run again
these things make me so tired
I can't speak, I can't see, I can't hear
what happened before will happen again
I forgot it all before
I will forget it all again

ļaudis nāk un ļaudis iet
zeme kust un kust
saule aust un saule riet
vējš pūš aplīk aplīk aplīk
tas stāj, tad atkal pūš
visas upes jūrup skrien
bet jūra pilna nav nekad
kaut upes skrien un skrien
par to kas mani nogurdina
es runāt nespēju, ne redzu es,
ne dzirdu to
kas reiz ir noticis tas notiks atkal
reiz visu aizmirsu
un aizmirsīšu atkal

Maija EINFELDE

Lūgšana

Friča Bārdas dzeja

Lai zemei sāpes nav,
kad manas kājas to min.
Lai puķei jācieš nav,
kad bērns viņu vainagā pin.
Lai avotam raudošos viļņus
auklēt nav grūt,
kad nakts ir tumša un gara,
un lai nav neviena
— ja tas var būt —
dvēse bez saules stara!

David LANG

solitary

vienotuļš

solitary
bereaved
enslaved
bitter
weeping
comfortless
betrayed
exiled
oppressed
endlessly enslaved
restless
overtaken
mourning
deserted
crying out
grief stricken
brought low

vientuļš
zaudējis
verdzināts
rūgtināts
raudošs
nemierināms
nodots
izdzīts
apspiests
bezglā paverdzināts
nemierīgs
pārņemts
sērojošs
pamests
k liedzošs
bēdu sagrauzts
pazemots

suffering
alone
captive
without relief of any kind
like deer
pasture-less
running on
exhausted
in flight from the hunter
I remember
the life that was mine
now
there is no one left to help me
grievous
unclean
despised
naked
moaning
ashamed
filthy
endlessly downfallen
with no one to console me
the life that was mine
is now someone else's
crying out
starving
despised
seared by fire
deep into my bones
entangled
turned back
desolated
endlessly in misery
chained
weighed down
weakened
powerless
rejected
crushed
like grapes in a winepress
my crying eyes
streaming with tears
comfortless

ciešanās grimis
viens
sagūstīts
bez mierinājuma jebkāda
kā stirna
bez ganībām
skrejoša
spēku izsīkumā
bēgot no mednieka
es atceros
dzīvi kas bija
tagad
nav neviena kas palīdzēs
mokās
netīrs
nicināts
kails
vaidošs
kaunā
aptraipīts
bezgala pagrimis
nav neviena kas mierinās
tā dzīve kas bija mana
ir tagad cita
kļiedzošs
badā
nicināts
uguns dedzināts
dziļi kaulos
sapinies
atstumts
izmisis
bezglīgi ciešanās
savažots
nomākts
novājināts
bezpēcīgs
atraidīts
samīcīts
kā vīnogas vīna presē
manas raudošās acis
pārplūdušas asarām
bez mierinājuma

courageless
shocked
beaten
unconsoled
surrounded
an unclean, filthy thing
abandoned by my lovers
distressed
churning
restless
bereaved
inside me, it is like death
comfortless
troubled
wicked
crying out
sick at heart
enveloped in darkness
cast down
forgotten
pitiless
swallowed up
broken
brought down to the ground,
cut off
powerless
without protection
caught in a flaming fire
devoured
the aim of every arrow
swallowed up
destroyed
mourning
moaning
wrecked
destroyed
forgotten
ruined
dejected
sunk into the ground
destroyed and broken
lawless

bez drosmes
satriekts
dauzīts
neremdināts
jelenkts
netīra, riebīga radība
mīlnieku pamesta
nelaimīgs
samalts
nemierīgs
aplaupīts
tā, it kā manī būtu nāve
nemierināms
uztraukts
nejauks
kļiedzošs
vīlies
tumsā tīts
nomests
aizmirsts
nežēlīgs
aprīts
salauzts
iemīts zemē
atraits
bezpēcīgs
neaizsargāts
uguns liesmu apņemts
aprīts
visu bultu mērķis
iegrimis
iznīcināts
sērojošs
vaidošs
satriekts
sagrauts
aizmirsts
izpostīts
nomākts
zemē iegrimis
sagrauts un salauzts
bezlikumīgs

blind
eyes all cried out
everything churning
empty of emotion
wounded
fainting away in the streets of the city
starving
fainting away in the streets of the city
gasping my last breath
comfortless
downfall as vast as the sea
unhealed and unhealable
futile
guilty
mocked
hissed
jeered
destroyed without pity
gloated over
my tears stream down
in rivers
day and night!
no rest for me
no rest for my eyes
crying out
my heart poured out
like water
fainting from hunger
tormented
starving
slaughtered
lying on the ground
in the middle of the streets
fallen by the sword
killed in anger
slaughtered without pity
my terrors
from every direction
inescapable
destroyed
afflicted
beaten

akls
visas acis izraudājis
viss maļas
tukšs no emocijām
ievainots
novārdzis pilsētas ielās
izsalcis
novārdzis pilsētas ielās
mana pēdējā pirmsnāves nopūta
bez mierinājuma
sagrāve plaša kā jūra
nedziedināts un nedziedināms
bezjēdzīgs
vainīgs
izsmiets
apšņākts
izņirgāts
sagrauts bez žēlastības
ļaudi apsmiets
asaras man plūst
kā upes
dienu un nakti!
nav atpūtas man
nav atpūtas acīm
kļiedzu
sirdi izleju
kā ūdeni
novārdzis badā
nomocīts
izsalcis
nokauts
guļošs uz zemes
pilsētas ielās
kritis no zobena
nogalināts dusmās
nokauts bez žēlastības
šausmas man
no visām pusēm
neizbēgami
sagrauts
sirgstošs
satriekts

walking in darkness and not in
light
alone
again and again, all day
skin rubbed raw
flesh worn away
bones broken
besieged and surrounded
bitter and hard
living in darkness
like the dead
walled in
no escape
weighed down with chains
when I cry out
when I plead for help
no one can hear
my way is blocked
there's no way forward
hunted
broken
torn to pieces
stunned
every archer aims at me
every arrow finds me
pierced
mocked
taunted, all day long
filled with bitterness
drunken on bitterness
teeth broken
pressed down into the ashes
so far from peace
I have forgotten what it is
my strength is gone
my only hope is you

nevis gaismā staigāju bet tumsā
viens

atkal un atkal caurām dienām
āda noberzta jēla
miesa nodeldēta
kauli salauzti
ielenkts un aplenkts
sarūgtināts un skarbs
dzīvoju tumsā
kā miroņi
ieslēgts
bez izejas
slēgts smagās važās
kad es kliezdu
kad lūdzos lai palīdz
neviens nedzird
ceļš man aizšķērsots
netieku uz priekšu
vajāts
salauzts

gabalos saraustīts
apstulbis
ik strēlnieks mērķē uz mani
ik bulta atrod mani
caururbts
izsmiets
kaitināts caurām dienām
pilns rūgtuma
sadzēries rūgtuma
zobi izsisti
iemīts dubļos
tik atšķirts no miera
ka esmu aizmirsis kas tas ir
visi spēki man zuduši
vienīgā cerība uz tevi

Tekstus sagatavoja: Inga Žilinska
Atdzejojumu autore: Ieva Lešinska-Geibere

Koncerta ieraksts:

Koncertu atbalsta:

Valsts Akadēmiskais koris LATVIJA
www.sgmf.lv | www.koris.lv

 StateChoirLATVIJA StateChoirLATVIJA info@koris.lv